

Gabinet luster

Gabinet luster

O kształtowaniu samowiedzy
Polaków w dyskursie publicznym

Anna Giza

oraz

Piotr Bekas, Marcin Darmas, Agata Dembek,

Katarzyna Drogowska, Aleksandra Gołdys,

Mateusz Halawa, Mikołaj Lewicki, Mirosława Marody,

Agata Nowotny, Agnieszka Strzemińska, Jacek Wasilewski

Wydawnictwo Naukowe Scholar
Warszawa 2013

Recenzja: dr hab. Małgorzata Jacyno

Redakcja: Anna Sterczyńska

Korekta: Daria Loska

Projekt okładki: Marta Kurczewska

Copyright © 2013 by Wydawnictwo Naukowe Scholar, Warszawa

ISBN 978-83-7383-487-3

Niniejsza książka i stanowiące jej podstawę badania zostały sfinansowane z grantu Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego (grant NN 116 0654 33) „Kształcenie samowiedzy Polaków poprzez dyskurs publiczny”.

Dodatkowe finansowanie, które umożliwiło poszerzenie badań (m.in. o ilościowe badanie autostereotypu Polaków), zapewnił grant otrzymany z Trust for Civil Society in Central and Eastern Europe.

Wydawnictwo Naukowe Scholar Spółka z o.o.
ul. Krakowskie Przedmieście 62, 00-322 Warszawa
tel./fax 22 826 59 21, 22 828 95 63, 22 828 93 91
dział handlowy: jak wyżej, w. 105, 108
e-mail: info@scholar.com.pl
<http://www.scholar.com.pl>

Wydanie pierwsze
Skład i łamanie: WN Scholar (*Jerzy Łazarski*)
Druk i oprawa: KM Druk, Łódź

Spis treści

Anna Giza

Wprowadzenie. O nowych szatach cesarza, wiedzy wspólnej i badaniu samowiedzy społecznej	9
1. Życie w podzielanej rzeczywistości	11
2. Wiedza wspólna	14
3. Tworzenie samowiedzy społecznej	16
4. Założenia badawcze	25

Część I. Lustra Słupki

Mateusz Halawa

Rozdział 1. Tyłu Polaków naraz widzieć...	
O statystycznym wytwarzaniu społeczeństwa	34

Anna Giza

Rozdział 2. „Czarna materia”, czyli społeczeństwo polskie według sondaży	67
1. O co nas pytano?	69
2. Segmentacja, czyli wyłanianie społeczeństwa.	94
3. Sondaż w służbie symbolicznych pośredników	99
Aneks	103

Słowa

Anna Giza

Rozdział 3. Dwie Polski o dwóch Polskach, czyli samoreprodukujący się dyskurs	105
1. Dobór tytułów i metoda analizy	106
2. Kto o kim mówi?	109

3. Figura „polskości”, czyli pacjent z traumą.....	114
4. Podsumowanie	141

Agata Dembek

Rozdział 4. O (nie)moralnej kondycji polskiego obywatelstwa i polskich elit	146
1. Jacy obywatele?	149
2. Jakie elity?	153

Gesty

Jacek Wasilewski

Rozdział 5. Od Buzka do Tuska. Jak premierzy opowiadali Polskę w swoich exposé?	158
1. Polska z perspektywy zarządzania strategicznego	160
2. Relacje z Polską	168
3. A to Polska właśnie.....	174

Jacek Wasilewski, Katarzyna Drogowska

Rozdział 6. Czy warto rozmawiać? Analiza blogów polityków.....	178
1. Perspektywa politologiczna.....	179
2. Perspektywa semiotyczna	189
3. Podsumowanie	200

Obrazy

Marcin Darmas

Rozdział 7. O szaleństwie, w którym jest metoda: etos rycerski a samoświadomość w polskiej kinematografii	202
1. Narodziny rycerstwa – dobrowolne krępowanie żołnierza greckiego epoki klasycznej	204
2. Cnoty żołnierskie: <i>aristeia</i>	208
3. Wychowanie w Sparcie – sławienie wojownika-obywatela w elegiach Tyrtajosa.....	210
4. Etos rycerski a sprawa polska	212
5. Pojedynki honorowe II Rzeczypospolitej	219
6. Etos rycerski w polskiej kinematografii.....	222
7. Obywatelka z marmuru i nowohucki murarz.....	223
8. Robotnik – inteligent – rycerz	227
9. Konkluzja.....	232

Agata Nowotny, Agnieszka Strzezińska, Piotr Bekas

Rozdział 8. Polska jaka jest, każdy widzi. O przedstawieniach Polski, Polaków i polskości w polskiej prasie.	234
1. Obrazy jako nośnik znaczeń.	235
2. Skadrowana struktura społeczna, czyli o Polakach w fotoreportażach.	240
3. Nieudana ucieczka od nieadekwatnych obrazów, czyli o obrazach zdeterminowanych strukturą wydawniczą.	244
4. Wieś „sielska anielska”, czyli o estetyzacji polskiej wsi.	247
5. Polska nieobecna.	251
6. Utracony kanon współczesności, czyli o brakujących kodach reprezentujących polskie społeczeństwo.	254

Anna Giza

Rozdział 9. Społeczeństwo przed telewizorem, czyli co widać w ramówce.	259
1. Telewizyjne ramówki jako ukryta struktura świata.	266
2. Kogo widać w ramówkach?	269
3. Kręgi społeczne i instytucje.	272
3. Świat ramówek i życie społeczne Polaków.	275

Mirosława Marody

Rozdział 10. Ku pokrzepieniu serc.	280
1. Polskie seriale obyczajowe.	286
2. Świat według polskich seriali obyczajowych.	289
3. Serial jako misja.	300

Część II. Ci, którzy patrzą

Mikołaj Lewicki

Rozdział 11. Popękane lustro. Wydawcy, publicyści i redaktorzy o samowiedzy Polaków.	306
1. Media masowe jako przedmiot refleksji socjologicznej.	307
2. Rzeczywistość mediów.	312
3. Media o rzeczywistości.	326
4. Rola mediów w wytwarzaniu samowiedzy Polaków.	342
5. Obszary niewiedzy.	346
6. Wnioski.	348
Aneks. Informacje o badaniu dziennikarzy, redaktorów i wydawców.	353

Aleksandra Gołdys

Rozdział 12. Po drugiej stronie lustra, czyli doświadczanie społeczeństwa	356
1. Samowiedza: metodologia badania	356
2. Doświadczenia społeczne, czyli poza lustrem	367
3. Podsumowanie	420
Aneks. Scenariusze wywiadów	421

Anna Giza

Rozdział 13. Społeczeństwo patrzy na siebie: społeczna percepcja sondaży	430
1. Społeczna percepcja słupek	433
2. Słupek jako fakt społeczny	443

Anna Giza

Zakończenie. Rozplatając na nowo to, co społeczne – czyli o potrzebie autorefleksji	449
1. Społeczeństwo jako zadanie	450
2. Społeczeństwo mówi?	455
3. Rozplatając to, co społeczne	458

Bibliografia	460
--------------------	-----

Indeks osób	473
-------------------	-----

Autorzy	480
---------------	-----